

СУТНІСТЬ ТЕОРІЇ У. РОСТОУ «СТАДІЇ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В ПЕРІОД ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА»

Як на мій погляд, одним з найбільш яскравих представників історико-соціологічного напрямку є американський економіст і соціолог У. Ростоу. Він опублікував книгу «Стадії економічного зростання. Не комуністичний маніфест» у 1960 р., в якій виклав власну концепцію суспільного розвитку, як альтернативу марксистській формаційній теорії [1].

Беручи до уваги зміст книги Ростоу, можна висвітлити свою думку про те, що він критикуючи теорію Маркса, засновував власну теорію, яка полягала в тому, що її основні факти стосувались еволюції суспільства і не трактували кожен етап як взаємовиключний з інших етапів. Більше того, щоб обмежувати людську поведінку простим актом максимізації, Ростоу інтерпретував її як акт балансування альтернатив і часто суперечливих цілей людини [2].

Якщо детально розглянути п'ять стадій економічного зростання, які він виділив у своїй теорії, то можна помітити, що на першому етапі – «Традиційне суспільство» уособлює такі ознаки, як: економіка має обмежену виробничу функцію, а рівень виробництва все ще можна збільшити, оскільки часто спостерігається надлишок необроблених земель, які можна використовувати для збільшення сільськогосподарського виробництва. Торгівля є переважно регіональною та місцевою та здійснюється за допомогою бартеру, а грошова система недостатньо розвинена. Частка інвестицій ніколи не перевищує 5% від загального обсягу економічного виробництва. В осілих сільськогосподарських товариствах до промислової революції

ієрархічна соціальна структура спиралася на майже абсолютну пошану до традицій та наполягання на покорі та підкоренні. Це призвело до концентрації політичної влади в руках земле-власників у більшості випадків. Ця соціальна структура мала загалом феодалістичний характер. За сучасних умов ці характеристики були змінені зовнішніми впливами, але найменш розвинені регіони та суспільства цілком відповідають цьому опису.

На другому етапі – «Підготовка передумов для піднесення», представляє у собі економічне зростання економіки, яка переживає процес змін зростання та піднесення. На мою думку, Ростоу бажав донести те, що зміни повинні в суспільстві та в економіці мати фундаментальний характер у соціально-політичній структурі. І цією моделі дотримувались у Європі, частині Азії, Близького Сходу та Африки.

Стратегічним фактором є те, що рівень інвестицій повинен бути вище 5% національного доходу. Це зростання рівня інвестицій залежить від багатьох галузей економіки. Тому, як наслідок цього, можна припустити, що Ростоу вважав формування капіталу, який залежить від продуктивності сільського господарства та створення соціальних накладних капіталів. Сільське господарство відіграє дуже важливу роль у цьому процесі переходу, оскільки надлишок продукції повинен бути використаний для підтримки все більш міського населення робітників, а також стає головним сектором експорту, заробляючи іноземну валюту для подальшого розвитку та формування капіталу. Збільшення продуктивності сільського господарства також призводить до розширення внутрішніх ринків промислових товарів та перероблених товарів, що сприяє зростанню інвестицій у промисловий сектор.

На третьому етапі – «Піднесення», характеризується динамічним економічним зростанням. Як припускає Ростоу, все ґрунтується на різкому стимулі, який є будь-якими економічними, політичними та технологічними змінами. Головною особливістю цього етапу є швидке, самостійне зростання.

Піднесення відбувається, коли суспільство керується більше економічними процесами, ніж традиціями.

На четвертому етапі – «Рух до зрілості», характерний розвитком процесу урбанізації. Підвищується частка кваліфікованої праці. Становлення індустріального суспільства характеризується збільшенням норми нагромадження до 20%. Це стадія триває 60 років. У. Ростоу вважав початком цього періоду для: Великобританії – 1850 р., Швеції – 1930 р., США – 1900 р., Японії – 1940 р., Німеччини – 1910 р., Франції – 1910 р., Канади – 1950 р.

На п'ятому етапі – «Ера високого масового споживання», характеризується періодом сучасного комфорту, який забезпечується багатьма західними країнами, коли споживачі концентруються на товарах тривалого користування і навряд чи пам'ятають про проблеми існування попередніх етапів. У романі Томаса Манна 1901 року «Бадденбрукс» сім'я хронізована протягом трьох поколінь. Перше покоління зацікавлене в економічному розвитку, друге – своїм становищем у суспільстві. Третє, уже маючи гроші та престиж, стосується мистецтва та музики, мало турбуючись про ті попередні, земні проблеми. Так само, у епоху високого масового споживання суспільство може вибирати між концентрацією на військових питаннях та питаннях безпеки, на рівності та добробуті або на розробці великої розкоші для свого вищого класу. Кожна країна, яка займає цю позицію, вибирає власний баланс між цими трьома цілями. Існує бажання розвинути егалітарне суспільство та вживаються заходи для досягнення цієї мети. За словами Ростоу, країна намагається визначити свою унікальність, а чинниками, що впливають на неї, є її політична, географічна та культурна структура, а також цінності, присутні в її суспільстві. Історично склалося так, що Сполучені Штати спочатку досягли цієї стадії, потім – країни Західної Європи і пізніше Японія в 1950-х роках.

Отже, проаналізувавши етапи розвитку суспільства, можна зробити такий висновок, що у своїй теорії – Ростоу розглядає країни, які мають значні ресурси, політичну волю, а також

зовнішню підтримку, щоб бути конкурентоспроможними з розвиненими економіками [4]. Уолт Ростоу застосував історичний підхід, припустивши, що розвинені країни, як правило, проходять 5 стадій, щоб досягти свого нинішнього рівня економічного розвитку [3]. На додаток до п'яти етапів, Ростоу запропонував шостий етап, що перевищує велике масове споживання, і назвав його «пошуком якості» в 1971 році.

Література:

1. Економічні погляди В. Ростова. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_history/24567.
2. Rostow's Theory of Growth. URL: <https://www.economicdiscussion.net/theories/rostows-theory/rostows-theory-of-growth-theories-economics/26745>.
3. Rostow's Five Stages of Economic Growth Model. URL: <https://www.tutor2u.net/economics/reference/rostow-five-stages-of-economic-growth-model>.
4. Rostow's stages of growth. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Rostow%27s_stages_of_growth.